

Türkiye Eğitim Dergisi

(2021) Cilt 6, Sayı 1, s. 30-45

Türkçe Ders Kitapları ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Eğilimleri: Bir İçerik Analizi

Sedat MADEN*

Özet

Araştırmanın amacı, Türkçe ders kitapları ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırma eğilimlerini ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını, Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan Türkçe ders kitapları üzerine, 2021 Ocak ayına kadar, hazırlanmış olan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Veri analizinde, yayın sınıflama formu kullanılmıştır. Veri kaynağındaki tezler, betimsel içerik analizi yöntemine göre değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, Türkçe ders kitapları ile ilgili 1992 yılından bugüne 358 tezin hazırlandığı tespit edilmiştir. Bu tezlerden 339'u yüksek lisans, 18'i doktora ve 1'i sanatta yeterlik çalışmasıdır. Konuyla ilgili ilk çalışmanın ve en fazla tezin Gazi Üniversitesi'nde yapıldığı görülmüştür. Gazi, Atatürk ve Fırat Üniversiteleri başta olmak üzere 55 farklı yükseköğretim kurumunda konuyla ilgili lisansüstü tez hazırlanmıştır. Ayrıca Türkçe ders kitaplarıyla ilgili en fazla tezin 2019 yılında hazırlandığı, 2004 yılından bugüne bu eğilimin sürdüğü ve 2010 yılından sonra artış gözlemlendiği anlaşılmıştır. Türkçe ders kitaplarıyla ilgili tezlerde daha çok metinlerin, ardından söz varlığı unsurlarının, öğrenci ve öğretmen görüşü almanın, değerler eğitiminin ve dil bilgisi özelliklerinin konu olarak tercih edildiği; yine veri kaynağındaki tezlerde daha çok nitel araştırma desenlerinin kullanıldığı ve ortaokul düzeyi ders kitaplarının örneklem olarak tercih edildiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Türkçe
Ders kitapları
Lisansüstü
Tez
Eğilim

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 01.02.2021

Kabul Tarihi: 23.02.2021

Elektronik Yayın Tarihi: 25.06.2021

DOI: 11..11111/ted.xx

* Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı. sedat.maden@giresun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8024-8182

Tendencies in Postgraduate Theses on Turkish Textbook: A Content Analysis

Sedat MADEN*

Abstract

The aim of the research is to reveal the tendencies of postgraduate theses related to Turkish textbooks. For this purpose, document analysis, one of the qualitative research designs, was used in the research. The data source of the research consists of graduate theses prepared on Turkish textbooks (until January 2021) in the National Thesis Center. Publication classification form was used in data analysis. Theses in the data source were evaluated according to the descriptive content analysis method. As a result of the research, it was determined that 358 theses related to Turkish textbooks have been prepared since 1992. Among these theses, 339 master's, 18 doctoral and 1 art proficiency study. It has been observed that the first and most theses on the subject were made in Gazi University. Postgraduate thesis on the subject has been prepared in 55 different universities, especially Gazi, Atatürk and Fırat Universities. In addition, the most theses on Turkish textbooks were prepared in 2019. This tendency continues since 2004, and an increase has been observed after 2010. More texts have been the subject of theses about Turkish textbooks. Then, vocabulary elements, student and teacher opinions, values and grammar features were preferred. Qualitative research models were mostly used in the theses in the data source. It was concluded that the textbooks used at the secondary school level were preferred more as a sample.

Keywords

Turkish
Textbook
Postgraduate
Thesis
Tendency

About Article

Sending Date: 01.02.2021
Acceptance Date: 23.02.2021
Electronic Issue Date: 25.06.2021

DOI: 11..11111/ted.xx

GİRİŞ

Dil eğitimi; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine dair kuralların uygulama düzeyinde kazandırılmasına dayanır. Bu beceriler, okul öncesinden getirilen temel iletişim becerilerinden yararlanılarak okul çağında anlama ve anlatmaya yönelik olarak geliştirilir. Dil becerilerini geliştirirken öğretim sürecinde öğrencinin yani hedef kitlenin hazırbulunuşluk ve gereksinimlerinden hareket edilmelidir. Nitekim günümüzde dil öğretiminde etkili olan öğrenme-öğretme yaklaşımları neyin öğretileceğinden ziyade nasıl öğrenileceğini önemsemektedir.

Dil eğitiminde başarı, öğrenme-öğretme etkinliklerinin nasıl gerçekleştirileceği ile ilgilidir. Öğretim etkinliklerinin nasıl yapılacağına cevap verebilmek için hangi yöntem, teknik ve materyallere başvurulacağı belirlenmelidir. Yöntem Demirel (2005, s.138)'e göre, "Hedefe ulaşmak için izlenen en kısa yol ya da bir konuyu öğrenmek için seçilen düzenli

* Assoc. Prof., Giresun University, Faculty of Education. sedat.maden@giresun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8024-8182

yol." olarak tanımlanmaktadır. Teknik ise Türkçe Sözlük (Türk Dil Kurumu, 2011, s.1938)'te "Yol, beceri, yöntem; bu uygulamaya dayanan, bu uygulamaya ilişkin." şeklinde karşılık bulmaktadır. Dolayısıyla yöntem ile teknik arasına kesin bir sınır konulamamakta ve tekniğin yönetime ilişkin planlamayı uygulamaya koyma biçimi olduğu değerlendirilebilmektedir. Öğretim materyali ise, "öğrenme süreci içerisinde öğretmen tarafından değişik ortamlarda öğrencilere sunulan araçlardır. Bu araçlar; basılı materyaller, fotoğraflar, maketler gibi ilk bakışta anlaşılır nesnelere olabileceği gibi içeriğine erişmek için daha yüksek teknolojiye gereksinim duyan ses kasetleri, videolar, CD'ler, internet sayfaları, çeşitli yazılımlar gibi ortamlarda da sunulabilir" (Kaya, 2006, s.26). Öğrenme sürecindeki başarı üzerinde birden çok duyunun harekete geçirilmesinin etkili olduğu bilinmektedir. Bu süreçte görsel, işitsel ve görsel-işitsel; basılı ve elektronik materyaller büyük rol üstlenmektedir. Türkçe öğretiminde de materyaller, anlama ve anlatma becerilerinin çok yönlü biçimde geliştirilmesinde etkili olur.

Türkçe öğretiminde dilin gerçek bağlamlardaki kullanımı metinler aracılığıyla gösterilir. Seçkin edebî metinler belirli temalar ve değerler çerçevesinde; hazırlık, alıştırma ve ölçme araçlarıyla ders kitaplarında öğrencilere sunulur. Dolayısıyla Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan metinlerle ve metinlere bağlı olarak şekillenen bilgi aktarımı, etkinlikler ve ölçme uygulamaları ile sürdürülmektedir.

Ders kitapları, Türkçe dersinin en temel aracı ve materyalidir. Ders kitapları, "hem eğitim hem de öğretim amacıyla kullanılan temel kaynaklardır. Öğrencinin yaş ve bilgi seviyesine uygun bilişsel ve duyuşsal becerilerle donatılmış zengin metinlerden oluşan, öğretim programlarının esas aldığı ilkeler doğrultusunda hazırlanan, ihtiva ettiği bilgileri öğrenciye aktaran basılı eğitim ve öğretim materyalleridir" (Çiftçi, Çeçen ve Melanlıoğlu, 2007, s.206). Ders kitabı, bilginin sunumunda ve uygulamaya aktarımında, ayrıca öğrencinin duyuşsal gereksinimlerini destekleyerek kişilik gelişiminde rolü olan bir materyaldir (Alkan, 1996; Waldman, 1995). Türkçe dersinde amaç ve kazanımlara ulaşabilmek için öğrenci ile gerçekleştirilecek tüm etkinlikler ders kitabındaki tema, metin ve çalışma yaprakları merkeze alınarak yapılmaktadır. "Amaç ve aracı dil olan Türkçe öğretimi gibi bir derste kitap diğer materyallerle mukayese edilemeyecek kadar önemli bir eğitim aracıdır. Ders kitabı aracılığı ile çocuklara aktarılan Türk ve Dünya edebiyatının seçkin örnekleri, çocuklarımızın, Türkçenin kurallarını sezmelerine, bu sezgilerini davranışa dönüştürerek ifadelerinde kullanmalarına ve kurallara uymayı alışkanlık hâline getirmelerine vesile olur." (Özbay, 2007, s.170). Ders kitapları, öğretim amaçlarına göre bilgi ve kuralların aktarımında, uygulamaların yapılmasında, tekrarlanmasında, görevlerin verilmesinde ve ölçme-değerlendirme işlemlerinde planlamayı sağlar. Bu sayede öğretmen geniş bir gruba düzenli biçimde öğretim etkinliklerini sunabilir ve gerektiğinde tekrarlayabilir. Ders kitapları; dersin amaçlarını, içeriğini, eğitim durumlarını ve ölçme-değerlendirme süreçlerini içerisinde barındıran ve etkileyen bir özelliktedir.

Ders kitapları, öğretmen açısından bir plan ve rehber olduğu gibi öğrenci açısından da bir başucu kaynağıdır. Her an yanındadır ve yardımcıdır. Bu nedenle, Türkçe derslerinde kullanılacak ders kitapları hazırlanırken dikkatli olunmalıdır. Nitekim "Ana dili öğretimi olarak Türkçenin başarıyla yürütülmesi ilk elden çok iyi düzenlenmiş bir programla ve bu programa bağlı kalınarak hazırlanmış Türkçe ders kitaplarıyla gerçekleştirilebilir" (Demirel, 2007, s.11). Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019)'nda; ders kitaplarının forma sayılarına, seçilecek okuma ve dinleme / izleme metinlerine, öğrenme-öğretme sürecinde başvurulacak

etkinliklere ve materyallere dair genel ilkeler yer almaktadır. Ayrıca, günümüzde Türkçe öğretimi tematik yaklaşımı benimsemektedir. Öğretim programında da ders kitaplarında yer verilecek metinlerin hangi temalar altında toplanacağına dair tema ve konu başlıkları açıklanmaktadır. İyi ve ihtiyaca cevap verecek ders kitaplarının hazırlanabilmesi için uygulamada yaşanan aksaklık ve sorunlar tespit edilmelidir. Bu nedenle, Türkçe ders kitaplarının var olan durumu ve etkililiği çeşitli açılardan araştırılmalı, ulaşılan sonuçlar iyileştirme sürecinde dikkate alınmalıdır.

Türkçe ders kitapları alanyazında birçok araştırmaya konu olmuştur. Türkçe ders kitaplarını metin tür ve yazarlarına, sorularına, görsellerine ve öğrenci görüşlerine göre inceleyen çeşitli araştırmalar bulunmaktadır (Baş, 2003; Özbay, 2003; İnan Yıldız ve Baş, 2015; Batur, 2010; Karakuş, 2011; İşcan ve Cımbız, 2018; Kemiksiz, 2018; Türkben, 2019; Maden ve Önal, 2020 gibi). Türkçe ile yabancı diller için hazırlanmış ders kitaplarını karşılaştıran araştırmalara da alanyazından ulaşılabilmektedir (Güleç ve Demirtaş, 2013; Şimşek, 2015; Karakuş ve Turgut, 2017; Kalaycı ve Durukan, 2019; Maden ve Önal, 2020). Buna karşın ilkökul ve ortaokullarda kullanılan Türkçe ders kitaplarına yönelik lisansüstü tezleri bütüncül bir bakış açısıyla değerlendiren ve araştırma eğilimlerini ortaya koyan çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu bağlamda ilkökul ve ortaokul Türkçe ders kitapları ile ilgili lisansüstü tezleri belirleyen ve eğilimlerini ortaya koyan bir araştırmanın alana katkı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Türkçe ders kitapları ile ilgili lisansüstü tezlerin tespit edilmesi ve eğilimlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır: Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- 2) Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin türüne göre dağılımı nasıldır?
- 3) Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin yapıldığı üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- 4) Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin konularına göre dağılımı nasıldır?
- 5) Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin araştırma yöntem ve desenlerine göre dağılımı nasıldır?
- 6) Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin örneklem düzeyine göre dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırma amacına yönelik olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Doküman incelemesi veya analizi, Karasar (2015)'in Best (1959) ve Rummel (1968)'den aktardığına göre, konuyla ilgili mevcut belge ve kayıtların veri kaynağı olduğu araştırma tekniğidir. Karasar'a göre doküman incelemesi, genel tarama ve içerik analizi şeklinde iki farklı türde gerçekleştirilmektedir. Bunlardan içerik analizi, "belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik,

yinelenabilir bir tekniktir” (Büyüköztürk ve diğ. 2013, s.250). “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.27). Dolayısıyla içerik analizi, belirli bir alanda yapılmış çalışmalarını incelemeye ve alanyazını değerlendirmeye yöneliktir. İçerik analizi araştırmaları üçe ayrılır: Meta-analiz, meta sentez (tematik) ve betimsel içerik analizi (Çalık ve Sözbilir, 2014). Bu araştırma, Türkçe ders kitaplarına yönelik tezlerin eğilimlerini belirlemeye yönelik olduğu için betimsel içerik analizine uygundur. “Betimsel içerik analizi; belirli bir konu üzerinde yapılan çalışmaların ele alınıp eğilimlerinin ve araştırma sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesini içeren sistematik çalışmalardır.” (Çalık ve Sözbilir, 2014, s.34).

Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağını, Ulusal Tez Merkezi’nde yer alan Türkçe ders kitapları üzerine, 2021 Ocak ayına kadar, hazırlanmış olan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Veri kaynağı oluşturulurken yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik ders kitapları kapsam dışında tutulmuştur. Buna uygun olarak veri kaynağında sadece ana dili olarak Türkçe öğretimi sürecinde kullanılan ders kitaplarına yönelik lisansüstü çalışmalara yer verilmiştir.

Veri kaynağında yer alacak tezler, Ulusal Tez Merkezi’nde belirli anahtar kavramlara göre taramalar yapılarak tespit edilmiştir. Türkçe eğitimi uzmanlarının görüşleri doğrultusunda; *Türkçe ders kitapları / kitabı*, *Türkçe çalışma kitapları / kitabı*, *Türkçe kitap / kitabı / kitapları*, *Türkçe dersi etkinlikleri / metinleri* anahtar kavramları ile tarama yapılması kararlaştırılmıştır. Yapılan taramada, Türkçe ders kitapları ile ilgili hem izinli hem de yayınlanma izni olmayan tezler dikkate alınmıştır. Tarama sürecinde, Ulusal Tez Merkezi’nde yer alan 321 izinli ve 37 de erişim izni olmayan teze ulaşılmıştır. Hazırlanmış tezlerin elektronik dosyaları edinilmiş ancak kısıtlanmış ve yayınlanma izni olmayan tezler için veritabanında yer alan tanıtıcı bilgiler ve özetten yararlanılmıştır. Belirlenen ölçütler doğrultusunda araştırmanın veri kaynağını 358 lisansüstü tez oluşturmuştur.

Veri Toplama Aracı

Veri kaynağındaki tezler için yayın sınıflama formu kullanılmıştır. Form geliştirilirken alanyazındaki makaleler için geliştirilmiş olan formlardan (Sözbilir ve Kutu, 2008) yararlanılmıştır. Form çalışmanın amacına ve alt problemlerine göre düzenlenmiştir. Sınıflama formu veri kaynağının hazırlandığı yılı, üniversiteyi, tez türü, konusu, yöntemi ve örneklem düzeyi olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. *Sınıflama Formu*’nun geçerliliği için 4 Türkçe eğitimi alanı uzmanından görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda, taslak formun tezleri sınıflandırmada yeterli olacağına karar verilmiştir. Rastgele seçilen 10 tez üzerinde taslak form pilot olarak uygulanmıştır. Pilot uygulama sonrası formun güvenilirliğini test etmek için 2 değerlendirici arasındaki tutarlılığa (görüş birliği + görüş ayrılığı) bakılmıştır. Değerlendiriciler arasındaki farklılıkları belirlemek için formlar karşılaştırılmıştır. Yapılan sınıflandırmalara ilişkin eksiklik olup olmadığı kontrol edilmiş ve formun veriyi sınıflandırmada yeterli olduğu görülerek analize geçilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın veri kaynağındaki tezler, betimsel içerik analizi yöntemine göre değerlendirilmiştir. İçerik analizi elde edilen verilerin kodlanması, sınıflanması ve tanımlanması aşamaları izlenerek gerçekleşir (Glesne, 2012). Betimsel içerik analizinde de

kodlanma, sınıflanma ve tanımlanma süreçleri izlenmektedir. Bu aşamalara uygun olarak yapılan analiz sonucunda veri kaynağının belirli açılardan eğilim ve ortaklıkları tanımlanmaya çalışılmaktadır. Veri analiz sürecinde her bir tez yılı, üniversitesi, türü, konusu, yöntemi ve örnekleme göre başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Veriler SPSS 16.0 programı kullanılarak kodlanmıştır. İlk aşamada veri kaynağının künyesine (adı, yazarı, yayımlandığı yıl, üniversite vb.) ilişkin veri girişi yapılmış daha sonra tür, konu, yöntem, örneklem düzeyi tespit edilmiştir. Veri analizi sürecinde bazı tezlerde yöntem hakkında bilgiye yer verilmediği gözlenmiştir. Yöntem bilgisi olmayan tezler 'Belirtilmemiş' şeklinde kodlanmıştır. Bir kısım tezlerde ise yöntem konusunda farklı terimlerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Farklı kullanımlar için alan uzmanlarının görüşüne başvurulmuştur ve bu görüşlere göre veriler kodlanmıştır. SPSS'ye kodlanan veriler betimsel analiz tekniklerinden frekans kullanılarak yorumlanmıştır.

BULGULAR

Türkçe ders kitapları ile ilgili 321'i izinli, 37'si izinsiz olmak üzere 358 farklı tez belirlenmiştir. Veri kaynağındaki tezlerden erişim izni olmayan çalışmaların sadece yıl, tür ve üniversite başlıkları altında; izinli olan 321 tezin ise tüm alt başlıklarda analizine dair sayısallaştırılmış sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tezlerin Yıllarına İlişkin Bulgular

Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin yayınlanma yıllarına ilişkin dağılım Tablo 1'de gösterilmiştir:

Tablo 1. *Ders kitapları ile ilgili tezlerin yıllara göre dağılımı*

<i>Yıl</i>	<i>f</i>	<i>Yıl</i>	<i>f</i>
1992	2	2008	18
1993	1	2009	18
1994	1	2010	29
1996	2	2011	20
1997	1	2012	21
1998	1	2013	19
1999	4	2014	15
2000	2	2015	22
2001	4	2016	12
2002	7	2017	14
2003	3	2018	16
2004	13	2019	63
2005	11	2020	14
2006	17		
2007	8		
Toplam	77		281

Tablo 1'de Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin yayınlanma yıllarına ilişkin dağılım görülmektedir. Bulgulara göre ilk tezin 1992 yılına tarihlendiği belirlenmiştir. Yayın yıllarına göre en fazla tezin 2019 (f=63) yılında, bunu takiben 2010 (f=29), 2015 (f=22), 2012 (f=21) ve 2011 (f=20) yıllarında hazırlandığı anlaşılmaktadır. 2004'ten sonra, 2007 yılı hariç (f=8), ders kitapları ile ilgili 11 ile 19 arasında, önceki yıllarda ise 1 ile 7 arasında tezin hazırlandığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, son on yıl içerisinde Türkçe ders kitapları ile ilgili tez çalışmalarında dikkat çekici bir artış olduğunu göstermektedir.

Tezlerin Türlerine İlişkin Bulgular

Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin türlerine ilişkin dağılım Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2. Ders kitapları ile ilgili tezlerin türe göre dağılımı

<i>Tür</i>	<i>f</i>
Yüksek Lisans	339
Doktora	18
Sanatta Yeterlik	1
Toplam	358

Tablo 2’de Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin 340’ının yüksek lisans, 18’inin doktora türünde olduğu, ayrıca 1 tezin ise sanatta yeterlik çalışması olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, ders kitapları ile ilgili tezlerin çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde hazırlanmıştır.

Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelere İlişkin Bulgular

Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin hazırlandığı üniversitelere ilişkin dağılım Tablo 3’te gösterilmiştir:

Tablo 3. Ders kitapları ile ilgili tezlerin üniversitelere göre dağılımı

<i>Üniversiteler</i>	<i>f</i>
1. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	1
2. Akdeniz Üniversitesi	6
3. Anadolu Üniversitesi	1
4. Ankara Üniversitesi	15
5. Atatürk Üniversitesi	23
6. Afyon Kocatepe Üniversitesi	10
7. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	1
8. Bahçeşehir Üniversitesi	1
9. Balıkesir Üniversitesi	2
10. Başkent Üniversitesi	4
11. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	11
12. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	2
13. Bursa Uludağ Üniversitesi	5
14. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	11
15. Çankırı Karatekin Üniversitesi	1
16. Çukurova Üniversitesi	4
17. Dicle Üniversitesi	1
18. Dokuz Eylül Üniversitesi	14
19. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	4
20. Erciyes Üniversitesi	1
21. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	6
22. Fırat Üniversitesi	21
23. Gazi Üniversitesi	32
24. Gaziantep Üniversitesi	4
25. Giresun Üniversitesi	1
26. Hacettepe Üniversitesi	4
27. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	16
28. İnönü Üniversitesi	7

29. İstanbul Üniversitesi	12
30. İstanbul Aydın Üniversitesi	3
31. İstanbul Bilgi Üniversitesi	1
32. Kafkas Üniversitesi	1
33. Karadeniz Teknik Üniversitesi	4
34. Kırıkkale Üniversitesi	2
35. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	1
36. Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi	8
37. Manisa Celal Bayar Üniversitesi	4
38. Marmara Üniversitesi	14
39. Mersin Üniversitesi	11
40. Mevlana Üniversitesi	2
41. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	9
42. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2
43. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	5
44. Ondokuz Mayıs Üniversitesi	5
45. Pamukkale Üniversitesi	10
46. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	1
47. Sakarya Üniversitesi	14
48. Selçuk Üniversitesi	7
49. Siirt Üniversitesi	1
50. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	8
51. Trabzon Üniversitesi	1
52. Uşak Üniversitesi	9
53. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	9
54. Yeditepe Üniversitesi	2
55. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	3
Toplam	358

Tablo 3'te Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin hazırlandığı üniversiteler yer almaktadır. Bulgulara göre, Türkçe ders kitaplarıyla ilgili en fazla tez *Gazi Üniversitesi*'nde (f=32) hazırlanmıştır. *Gazi Üniversitesi*'nden sonra *Atatürk* (f=23), *Fırat* (f=21) ve *Hatay Mustafa Kemal* (f=16), *Ankara* (f=15), *Marmara* (f=14), *Sakarya* (f=14), *Dokuz Eylül* (f=14), *İstanbul* (f=12) gelmektedir. *Bolu Abant İzzet Baysal*, *Çanakkale Onsekiz Mart*, *Mersin* Üniversitelerinde de 11'er tez hazırlanmıştır. Yine Türkçe ders kitaplarıyla ilgili *Afyon Kocatepe* ve *Pamukkale Üniversitesi*'nde 10, *Muğla Sıtkı Koçman*, *Uşak* ve *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi*'nde 9, *Konya Necmettin Erbakan* ve *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi*'nde ise 8'er tezin hazırlandığı görülmektedir. Buna karşın *Balıkesir*, *Burdur Mehmet Akif Ersoy*, *Kırıkkale*, *Mevlana*, *Yeditepe* Üniversitelerinde 2'şer; *Ağrı İbrahim Çeçen*, *Anadolu*, *Aydın Adnan Menderes*, *Bahçeşehir*, *Çankırı Karatekin*, *Dicle*, *Erciyes*, *Giresun*, *İstanbul Bilgi*, *Kafkas*, *Kırşehir Ahi Evran*, *Siirt* ve *Trabzon* Üniversitelerinde ise ders kitaplarıyla ilgili 1'er tez çalışması yapılmıştır. Türkçe ders kitaplarına yönelik 55 farklı devlet ve vakıf üniversitesinde; Türkçe Eğitimi, Sınıf Eğitimi, Eğitim Bilimleri, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı ve Grafik Ana Sanat Dalı gibi programlarda lisansüstü çalışma yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu bulgu, Türkçe ders kitaplarının *Gazi*, *Atatürk* ve *Fırat* gibi köklü üniversitelerde lisansüstü tezlere daha fazla konu edildiğine; bunların dışında kuruluş olarak eski olan bazı üniversitelerde daha fazla teze rastlansa da, yeni kurulan üniversitelerin bazılarında benzer oranlarda çalışmanın yapılmış olması tez dağılımı üzerinde kuruluş tarihinden başka değişkenlerin etkili olabileceğine işaret etmektedir. Nitekim Türkçe öğretimi ile ilgili lisansüstü programların

eğitim-öğretime başlaması, bu programlarda tercih edilen tez konuları ve benzeri etkenler ile ancak tezlerin dağılımı açıklanabilir.

Tezlerin Konu Alanlarına İlişkin Bulgular

Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin konu alanlarına ilişkin dağılım Tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 4. *Ders kitapları ile ilgili tezlerin konularına göre dağılımı*

Konu	f
Metin (Tür, edebî özellik, tema, seçim, çocuğa görelilik, çocuk edebiyatı ilkeleri, çeviri vd.)	78
Söz varlığı unsurları	38
Öğrenci ve öğretmen görüşleri (Görsel, metin türü, değerler, düşünme becerilere yönelik)	26
Değerler eğitimi	29
Dil bilgisi	25
Program uygunluk (Amaç, kazanım, tema, metin özellikleri)	14
Etkinlikler (Taksonomi, drama, sözcük öğretimi, dil becerileri vd.)	15
Görsel (Resimleme, metin uyumu)	15
Ölçme ve değerlendirme	11
Sözcük öğretimi	13
Genel Değerlendirme (Biçim-içerik, eski-yeni karşılaştırma)	6
Yaklaşım, kuram ve yöntem	10
Dil bilimi (Metinsellik, göstergebilimsel inceleme)	9
Okuma (Okunabilirlik, anlaşılabilirlik, metinlerarasılık)	9
Kültür aktarımı	5
Toplumsal cinsiyet	6
Temel beceriler	4
Dil ve anlatım yanlışlıkları	3
Yazılı anlatım	2
Konuşma	2
Dinleme metinleri	1
Toplam	321

Tablo 4'te Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin konu alanlarına ilişkin dağılım görülmektedir. Bulgulara göre, ders kitapları üzerine hazırlanan tezlerin en fazla *metinleri* konu aldığı (f=78), daha sonra *söz varlığı unsurlarının tespiti* (f=38), *kitaplar hakkında öğrenci ve öğretmen görüş alma* (f=26), *değerler eğitimi* (f=29) ve *dil bilgisi* (f=25) konu alanlarında yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Bunların dışında *programa uygunluk, etkinlikler, görseller, ölçme ve değerlendirme, sözcük öğretimi, biçim ve içerik açısından genel değerlendirme* öne çıkan konulardandır. Ayrıca *yaklaşım, kuram ve yöntemler, dil bilimsel inceleme, okuma, kültür aktarımı, toplumsal cinsiyet* açısından ders kitaplarını inceleyen tezlerin de birden fazla olduğu belirlenmiştir. Buna karşın temel beceriler, yazma / yazılı anlatım, dil ve anlatım yanlışlıkları, konuşma becerisi ve dinleme metinlerinin tezlerde daha az incelendiği de ulaşılan bulgular arasındadır. Bu bulgu, Türkçe öğretimi tezlerinde ders kitaplarının metin özellikleri, söz varlığı, dil bilgisi unsurları ve değerler bakımından var olan durumunun ortaya konulmasına çalışıldığını ve öğrenci ile öğretmen görüşlerine göre de bu özelliklerin değerlendirilmek istendiğini göstermektedir.

Tezlerin Araştırma Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin araştırma yöntem ve desenlerine ilişkin dağılım Tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo 5. Ders kitapları ile ilgili tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımı

Araştırma Yöntemi		Desen	f
Nicel	Deneysel	Yarı Deneysel	4
	Deneysel	Tarama	27
	Olmayan	Ara Toplam	31
Nitel		Fenomenoloji	10
		Durum Çalışması	17
		Doküman Analizi	214
		Söylem Analizi	1
		Eylem Araştırması	1
		Ara Toplam	243
Nicel + Nitel		Karma	5
		Belirtilmemiş	42
		Toplam	321

Tablo 5'te Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin araştırma yöntem ve desenlerine ilişkin bulgular görülmektedir. Bulgulara göre, ders kitapları ile ilgili tezlerin 42'sinde araştırma yöntemine dair bilgi yer almamaktadır. Yöntem ve desen bilgisi verilen tezlerden 243'ü nitel, 31'i nicel ve 5'i de karma yöntemle gerçekleştirilmiştir. Tabloya göre ders kitapları ile ilgili tezlerde nicel araştırma desenlerinden tarama ($f=27$) ve deneysel ($f=4$) desen tercih edilmiştir. Nitel araştırma desenlerinden ise en fazla doküman analizi ($f=214$), durum çalışması ($f=17$), fenomenoloji ($f=10$), eylem araştırması ($f=1$) ve 1 de söylem analizi yapılmıştır. Türkçe ders kitaplarına yönelik 5 tezin ise karma yöntemle hem nitel hem nicel desenlerden yararlandığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, nitel araştırma desenlerine bağlı olarak ders kitaplarının biçim ve içerik özellikleri ile betimlenmesine ağırlık verildiğini; fenomenoloji ve durum çalışması ile de var olan durumun iyileştirilmesine çalışıldığını göstermektedir. Yine nicel desenlerden tarama ile ders kitaplarının kullanımına dair var olan durumun incelenmesi ve deneysel uygulamalarla da yeni model ve önerilerin denenmesi hedeflenmiştir. Ders kitaplarının öğrenme ve öğretme sürecinde başvurulan materyallerden olması, betimleyici ve belgeye dayalı araştırma modellerinin daha fazla tercih edilmesini beraberinde getirmiştir.

Tezlerin Örneklem Özelliklerine İlişkin Bulgular

Türkçe ders kitapları üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerde kitapların kullanıldığı sınıf düzeyi örneklem özellikleri için esas alınmıştır. Yayınlanan tezlerin örneklem özelliklerine ilişkin dağılım Tablo 6'da gösterilmiştir:

Tablo 6. Ders kitapları ile ilgili tezlerin örneklem düzeyine göre dağılımı

Düzyey	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	İlkokul (Birden fazla sınıf)	5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf	8.sınıf	Ortaokul (Birden fazla sınıf)	1-8.sınıflar	Toplam
<i>f</i>	5	7	5	9	37	23	31	16	37	146	5	321

Tablo 6'da Türkçe ders kitapları ile ilgili tezlerin örneklem düzeyine ilişkin bulgular yer almaktadır. Tabloya göre, ders kitaplarına yönelik tezlerde daha çok ortaokul düzeyinde kullanılan kitapların örneklem olarak tercih edildiği, bu tezlerde de ortaokul kademesindeki ($f=253$) birden fazla sınıf düzeyine yönelik kitapların inceleme materyali olarak alındığı görülmektedir. İlkokul düzeyinde kullanılan ders kitaplarının ise toplam 63 tezde örneklem olarak tercih edildiği belirlenmiştir. Ancak 5. sınıf 2012 öncesinde ilkököl kademesine dahildi. Bu nedenle 2012 yılından önce 5. sınıf ders kitaplarını örneklem alan ($f=4$) tezlerin ilkököl düzeyine hitap ettiği söylenebilir. Veri kaynağındaki 5 tezin ise 1 - 8. sınıfları yani tüm ilköğretim Türkçe ders kitaplarını örneklem olarak aldığı anlaşılmaktadır. Türkçe ders kitaplarıyla ilgili tezlerde çoğunlukla birden fazla sınıf ders kitabının örneklemde yer aldığı ve araştırma amacına bağlı olarak incelendiği söylenebilir. Nitekim ilkököl düzeyinde 37, ortaokul düzeyinde ise 146 tez çalışmasında birden fazla sınıfın ders kitabı örneklem olarak tercih edilmiştir. Bunların dışında, 26 tezde öğretmen ve öğrenciler örneklemde yer almıştır. Bu bulgu, Türkçe ders kitaplarıyla ilgili lisansüstü tezlerde daha çok ortaokul düzeyi sınıflarda kullanılan kitapların örneklem olarak tercih edildiğini göstermektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Türkçe ders kitapları ile ilgili lisansüstü tezleri çeşitli özelliklerine göre analiz ederek araştırma eğilimlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırma amacına bağlı olarak yapılan tarama sonucunda, Türkçe ders kitapları ile ilgili 321'i izinli, 37'si izinsiz olmak üzere 358 farklı tezin hazırlandığı tespit edilmiştir. Tespit edilen tezlerin 339'u yüksek lisans, 18'i doktora ve 1'i sanatta yeterlik tezi olarak hazırlanmıştır. Dolayısıyla ders kitapları, Türkçe eğitimi tezlerinde daha çok yüksek lisans düzeyinde incelenmiştir. Ders kitaplarına yönelik ilk tez çalışmasının 1992 yılında Gazi Üniversitesi'nde hazırlandığı görülmüştür. Bununla birlikte en fazla tezin ise 2019 yılında ($f=63$) yapıldığı ulaşılan bulgulardandır. 2010 ($f=29$) yılından sonra Türkçe ders kitaplarına yönelik lisansüstü tez çalışmalarında önemli bir artış yaşanmış ve 2011 ($f=20$), 2012 ($f=21$), 2015 ($f=22$) yılları bu açıdan verimli geçmiştir. Boyacı ve Demirkol (2018)'un Türkçe eğitimi doktora tezlerine yönelik çalışmasında da, 2010 yılından sonra tez sayısında artış olduğu belirlenmiştir. Eyüp (2020) de Türkçe öğretmenleriyle ilgili araştırmasında, 2010 yılından sonra tez sayısında artış olduğunu ortaya koymuştur. 2004 yılından sonra Türkçe ders kitapları lisansüstü tezlerde araştırılmaya başlanmış ancak yukarıda da belirtildiği üzere

2010 yılından sonra düzenli olarak artan oranda tezlere konu olmuştur. Aktaş ve Uzuner (2015)'in Türkçe eğitimi ile ilgili makalelerin özetlerini incelediği çalışmasında da 2010 yılından sonra araştırmalarda bir artış gözlenmektedir.

Türkçe ders kitapları, 1992 yılından itibaren lisansüstü tezlerde araştırılmıştır. Araştırma kapsamında en fazla tezin Gazi Üniversitesi'nde (f=32) hazırlandığı, daha sonra Atatürk (f=23), Fırat (f=21) ve Hatay Mustafa Kemal, Ankara, Marmara, Sakarya, Dokuz Eylül ve İstanbul Üniversitelerinin geldiği görülmüştür. Coşkun, Özçakmak ve Balcı (2012), Boyacı ve Demirkol (2018), Türkben (2018) ile Özçakmak (2017)'in konuyla ilgili çalışmalarında da benzer şekilde en fazla tezin Gazi Üniversitesi'nde hazırlandığı tespit edilmiştir. *Bolu Abant İzzet Baysal, Çanakkale Onsekiz Mart, Mersin, Afyon Kocatepe, Pamukkale, Muğla Sıtkı Koçman, Uşak, Van Yüzcüncü Yıl, Konya Necmettin Erbakan ve Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitelerinde* ise 8 ile 11 arasında tez çalışmasının yapıldığı tespit edilmiştir. Buna karşın *Ağrı İbrahim Çeçen, Anadolu, Aydın Adnan Menderes, Bahçeşehir, Çankırı Karatekin, Dicle, Erciyes, Giresun, İstanbul Bilgi, Kafkas, Kırşehir Ahi Evran, Siirt ve Trabzon Üniversitelerinde* ders kitaplarıyla ilgili sadece 1 tezin hazırlandığı ulaşılan bulgular arasındadır.

Türkçe ders kitaplarına yönelik 55 farklı devlet ve vakıf üniversitesinde; Türkçe Eğitimi, Sınıf Eğitimi, Eğitim Bilimleri, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı ve Grafik Ana Sanat Dalı gibi programlarda lisansüstü çalışma yapıldığı belirlenmiştir. Bu sonuç, Türkçe ders kitaplarının *Gazi, Atatürk ve Fırat* gibi köklü üniversitelerde lisansüstü düzeyde daha fazla araştırıldığını; bunların dışındaki üniversitelerde kuruluş tarihi dışında ilgili lisansüstü programların eğitime başlaması, bu programlarda tercih edilen tez konuları ve benzeri etkenler ile açıklanabildiğini göstermektedir. Nitekim kuruluş olarak daha eski olan bazı üniversitelerde daha fazla teze rastlansa da bir kısım yeni üniversitelerde de benzer oranlarda çalışmanın yapılmış olması tez dağılımı üzerinde kuruluş tarihinden başka değişkenlerin etkili olabileceğine işaret etmektedir.

Araştırmanın veri kaynağındaki ders kitaplarına yönelik lisansüstü tezlerin daha çok *metinleri* (f=78) konu aldığı; metinlerin bu çalışmalarda tür, seçim, edebî özellik, tema, çocuğa görelilik, çocuk edebiyatı ilkeleri ve çeviri gibi açılardan değerlendirildiği tespit edilmiştir. Bunu *söz varlığı unsurlarının tespiti* (f=38), *kitaplar hakkında öğrenci ve öğretmen görüşleri* (f=26), *değerler eğitimi* (f=29) ve *dil bilgisi* (f=25) araştırma konularının takip ettiği görülmüştür. Yine ders kitapları ile ilgili olarak *programa uygunluk, etkinlikler, görseller, ölçme ve değerlendirme, sözcük öğretimi, biçim ve içerik açısından genel değerlendirme* konu başlıklarının tezlerde öne çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında temel beceriler, dil ve anlatım yanlışlıkları ile doğrudan yazma / yazılı anlatım, konuşma ve dinleme becerilerini konu alan tezlerin daha az hazırlandığı da ulaşılan bulgular arasındadır. Özçakmak (2017)'in araştırmasına göre, ders kitapları Türkçe eğitimi tezlerinde en fazla çalışılan konular arasındadır. Yağmur Şahin ve diğerleri (2013) ile Coşkun ve diğerlerinin (2012) Türkçe eğitimi tezlerine dair araştırmalarında da ders kitaplarının tercih edilen bir konu olduğu görülmüştür. Türkben (2018)'in konuyla ilgili çalışmasında da ders kitapları ile birlikte dil bilgisi özellikleri, materyal hazırlama konuları tezlere daha fazla konu olmuştur. Araştırma konularına dair ulaşılan sonuç, Türkçe öğretimi tezlerinde ders kitaplarının metin özelliklerine, söz varlığı ve dil bilgisi unsurlarına ve yer verdiği değerlere dair var olan durumunun ortaya konulmasına çalışıldığını ve öğrenci ile öğretmen görüşlerine göre de bu özelliklerin değerlendirildiğini ortaya koymaktadır.

Türkçe ders kitaplarına yönelik lisansüstü tez çalışmalarının çoğunluğu nitel araştırma desenleri ($f=243$) ile gerçekleştirilmiştir. Bu tezlerde nitel araştırma modellerinden doküman analizi ($f=214$), durum çalışması ($f=17$) ve fenomenoloji ($f=10$)'nin daha çok kullanıldığı görülmüştür. Boyacı ve Demirkol (2018)'un doktora tezlerine dair tespitleri de bu sonucu desteklemektedir. Türkben (2018)'in çalışmasında da nitel veri toplama süreçlerini kullanan tezlerin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Betimleyici ve belgeye dayalı araştırma modellerinin daha fazla tercih edilmesi, ders kitaplarının öğrenme ve öğretme sürecinde başvurulan materyallerden biri olmasına bağlanabilir. Yağmur Şahin ve diğerlerinin (2013) konuyla ilgili tezleri incelediği araştırmasında da betimsel türde ve nitel yöntemle yapılan çalışmalar daha fazla bulunmuştur. Maden (2020) de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi tezlerine yönelik analizinde nitel araştırma yönteminin daha fazla kullanıldığını tespit etmiştir. Dönmez ve Gündoğdu (2016) Türkçe öğretim programlarına, Türkben (2018) de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi tezlerine dair araştırmasında dokümanlara dayalı betimsel incelemelere daha fazla başvurulduğunu ortaya koymuştur. Veri kaynağındaki nicel araştırma yöntemini kullanan ($f=31$) tezlerde ise; tarama ve deneysel desene başvurulmuştur. Bunlarla birlikte 5 tezin hem nitel hem de nicel desenleri kullandığı yani karma metotla gerçekleştirildiği, ayrıca 42 tez çalışmasında araştırma yöntemine dair bilginin yer almadığı tespit edilmiştir. Alanyazında yer alan benzer araştırmalar da ulaşılan sonucu desteklemektedir (Turan, Sevim ve Tunagör, 2018). Bu sonuç, tezlerde tercih edilen konu dağılımı ile uyumludur. Zira doküman analizi ders kitaplarının biçim ve içerik özellikleri ile betimlenmesine ağırlık verildiğine; fenomenoloji ve durum çalışmasının fazla kullanılması ise var olan durumun iyileştirilmesine çalışıldığına işaret etmektedir. Tezlerde nicel desenlerden yararlanılması da daha geniş örneklerde ders kitaplarının kullanımına dair var olan durumun incelenmesi ve deneysel uygulamalarla da yeni model ve önerilerin denenmesinin hedeflendiğini göstermektedir.

Araştırmanın veri kaynağındaki tezlerde, daha çok ortaokul düzeyinde kullanılan Türkçe ders kitaplarının ($f=253$) örneklem olarak tercih edildiği belirlenmiştir. Özçakmak (2017)'in konuyla ilgili tezleri incelendiği araştırmasında da ortaokul düzeyi daha çok incelenmiştir. İlkokul düzeyinde kullanılan Türkçe ders kitaplarını örneklem olarak tercih eden 63 tezin hazırlandığı görülmüştür. Ayrıca 5 tezde 1'den 8. sınıfa kadar tüm ilköğretim kademesinde kullanılan Türkçe ders kitapları incelenmiştir. Bunlarla birlikte, veri kaynağındaki tezlerde çoğunlukla birden fazla sınıf düzeyine yönelik ders kitapları örneklem olarak tercih edildiği, ilkokul düzeyinde 37 ve ortaokul düzeyinde 146 tezin bu özellikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ders kitapları hakkında öğrenci ve öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak değerlendirme yapmaya yönelik 26 farklı tez çalışması da veri kaynağında yer almıştır.

Sonuç olarak, Türkçe ders kitapları ile ilgili 1992 yılından bugüne 339'u yüksek lisans, 18'i doktora ve 1'i sanatta yeterlik çalışması olmak üzere 358 tezin hazırlandığı tespit edilmiştir. Konuyla ilgili ilk çalışmanın ve en fazla tezin Gazi Üniversitesi'nde yapıldığı görülmüştür. Gazi, Atatürk ve Fırat Üniversiteleri başta olmak üzere 55 farklı yükseköğretim kurumunda konuyla ilgili lisansüstü tez hazırlanmıştır. Ayrıca Türkçe ders kitaplarıyla ilgili en fazla tezin 2019 yılında hazırlandığı, 2004 yılından bugüne bu eğilimin sürdüğü ve 2010 yılından sonra artış gözlemlendiği anlaşılmıştır. Türkçe ders kitaplarıyla ilgili tezlerde daha çok metinlerin, ardından söz varlığı unsurlarının, öğrenci ve öğretmen görüşü almanın, değerler eğitiminin ve dil bilgisi özelliklerinin konu olarak tercih edildiği; yine veri kaynağındaki

tezlerde daha çok nitel araştırma desenlerine ağırlık verildiği ve ortaokul düzeyinde kullanılan ders kitaplarının örneklem olarak tercih edildiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öneriler

Araştırmada ulaşılan sonuçlardan yola çıkarak aşağıdaki öneriler sunulabilir:

Türkçe ders kitaplarıyla ilgili tezlerin daha çok yüksek lisans düzeyinde yapıldığı, doktora düzeyinde ise sınırlı sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir. Türkçe ders kitaplarının doktora düzeyinde; alt problemler, desen ve örneklem olarak daha kapsamlı biçimde inceleneceği çalışmaların sayısı artırılmalıdır.

Türkçe ders kitaplarıyla ilgili tez çalışmalarının belirli üniversitelerde yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Diğer üniversitelerdeki lisansüstü programlarda da bu konu tez çalışmalarında daha fazla yer almalıdır.

Türkçe ders kitaplarına yönelik lisansüstü çalışmalarda metin, söz varlığı, değerler eğitimi, dil bilgisi unsurları gibi konulara yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Dil becerileri odaklı tez çalışmalarının ise az sayıda olduğu ve bunların daha çok etkinliklerden yola çıktığı gözlenmektedir. Bu nedenle dil becerilerini merkeze alan ve belirlenen konu başlıklarıyla dil becerilerini ilişkilendiren tez çalışmaları da yapılmalıdır.

Türkçe ders kitapları ile ilgili tez çalışmalarının çoğunlukla nitel araştırma yöntemiyle ve doküman analiziyle gerçekleştirildiği; durum tespiti yapmanın öne çıktığı belirlenmiştir. Bu nedenle, yeni model ve önerilerin, yöntemlerin uygulandığı deneysel çalışmaların artmasına ihtiyaç vardır.

Ortaokul düzeyinde kullanılan Türkçe ders kitapları tezlerde sıklıkla örneklem olarak tercih edilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitapları ise tez çalışmalarında daha az incelenmiştir. Buna bağlı olarak, ilkököl düzeyi Türkçe ders kitaplarını örneklem olarak tercih eden yeni çalışmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, E. ve Uzuner Yurt, S. (2015). Türkçe eğitimi alanındaki makale özetlerine yönelik bir içerik analizi. *Turkish Studies*, 10(7), 73-96.
- Alkan, C. (1996). *Eğitim teknolojisi*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Baş, B. (2003). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri üzerine bir inceleme. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 8, 257-265.
- Batur, Z. (2010). *İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Boyacı, S. ve Demirkol, S. (2018). Türkçe eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 512-531.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. A., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Coşkun, E., Özçakmak, H. ve Balcı, A. (2012). Türkçe eğitiminde eğilimler: 1981- 2010 yılları arasında yapılan tezler üzerine bir meta-analiz çalışması. Engin Yılmaz vd. (Ed.),

- Türkçenin eğitimi öğretimi üzerine çalışmalar içinde* (s.204-212). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Demirel, Ö. (2005). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2007). *Öğretimde planlama ve değerlendirme, öğretme sanatı*. Ankara: PegemA Yayıncılık
- Dönmez, B. ve Gündoğdu, K. (2016). 2000-2016 Yılları arasında Türkçe öğretim programları alanında yayımlanan makale ve tezlerin analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4), 2109-2125.
- Eyüp, B. (2020). Türkçe öğretmenleri ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin eğilimleri: bir içerik analizi (2000-2019). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (21), 536-558.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev. Ed: A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güleç, İ. ve Demirtaş, T. (2013). İlköğretim 8. sınıf ana dili ders kitapları üzerine karşılaştırmalı bir çalışma: Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 74-91.
- İnan Yıldız, F. ve Baş, B. (2015). İlkokul 2. sınıf Türkçe ders kitabının resim-metin ilişkisi açısından değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ÖS-II, 251-268.
- İşcan, A. ve Cımbız, A. (2018). Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki resimlerin metinlerle uyum düzeyinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 250-272.
- Kalaycı, D. ve Durukan, E. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretimi ders kitaplarının öğrenme alanları bakımından karşılaştırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8 (4), 2162-2177.
- Karakuş, N. (2011). *Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerin yıllara göre değerlendirilmesi* (ss.570-577). III. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu (16-18 Aralık 2010) Bildiri Kitabı. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Karakuş, N. ve Turgut, E. (2017). Avustralya'daki ve Türkiye'deki 8. sınıf ana dili ders kitaplarında yer alan metinlerin tema ve tür bakımından karşılaştırılması: Cambridge ve MEB Örneği. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5 (3), 632-650.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Kemiksiz, Ö. (2018). Yazar ve metin tercihleri bakımından Türkçe ders kitapları. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 11(XXXIII),945-967.
- Maden, A. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirmeye yönelik lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *The Journal of International Social Research*, 13(71), 795-806.
- Maden, A., ve Önal, A. (2020). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrencilerin okuma eğilimlerine göre değerlendirilmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 30-41

- Maden, S. ve Önal, A. (2020). Türkçe ve İngilizce ders kitapları üzerine karşılaştırmalı bir analiz: 7. sınıf örneği. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 732-752.
- Melanlıoğlu, D., Çiftçi, Ö. ve Çeçen, M.A. (2014). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (22), 206-219.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1- 8. sınıflar)*. Ankara: MEB.
- Özbay, M. (2006). *Özel öğretim yöntemleri I*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2003). Türkçe öğretiminde hedef-araç ilişkisinin ders kitabı örneğinde değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 13, 59-69.
- Özçakmak, H. (2017). Türkçe eğitimi lisansüstü araştırmalarında yeni yönelimler (2011-2015). *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(3), 1607-1618.
- Sevim, O. ve İşcan, A. (2012). Türkçenin eğitimi ve öğretimi alanında yapılan yüksek lisans tezlerinde geçen anahtar kelimelere dönük bir içerik analizi. *Turkish Studies*, 7(1), 1863-1873.
- Sözbilir, M. ve Kutu, H. (2008). Development and current status of science education research in Turkey. *Essays in Education, [Special Edition]*, 1-22.
- Şimşek, N.D. (2015). Amerika'daki 8. sınıf İngilizce ve Türkiye'deki 8. sınıf Türkçe ana dili ders kitaplarında yer alan metinlerin tema/ünite ve türleri açısından karşılaştırılması. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(4), 1314-1326.
- Turan, L., Sevim, O., ve Tunagür, M. (2018). Türkçe eğitimi alanında hazırlanan doktora tez özetlerine yönelik bir içerik analizi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (11), 29-44.
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları
- Türkben, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2464-2479.
- Türkben, T. (2019). Investigation of text pictures in Turkish textbooks. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 20(2), 650-672.
- Waldman, M. (1995). Der einfluß von lesebüchern. *Lernen in Deutschland*. S.2, Schneider Verlag, Baltmannsweiler.
- Yağmur Şahin, E., Kana, F., ve Varışoğlu, B. (2013). Türkçe eğitimi bölümlerinde yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *International Journal of Human Sciences*, 10(2), 356-378.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.